

POSTANOWIENIE

30 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko

na posiedzeniu niejawnym 30 października 2023 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku M. P., J. P., M. P.1. i M. P.2.

z udziałem P. spółki akcyjnej w L.

o ustanowienie służebności przesyłu,

na skutek skargi kasacyjnej P. spółki akcyjnej w L. oraz skargi kasacyjnej M. P., J.

P. i M. P.1.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z 24 lutego 2022 r., II Ca 344/20,

1. odmawia przyjęcia obu skarg kasacyjnych do rozpoznania;

2. zasądza od J. P., M. P. i M. P.1. na rzecz P. spółki akcyjnej w L. po 80 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia J. P., M. P. i M. P.1, do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim postanowieniem z 24 lutego 2022 r. oddalił apelacje wnioskodawców J. P., M. P. i M. P.1. oraz uczestnika P. spółki akcyjnej w L., wniesione od postanowienia Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z 10 lutego 2020 r., którym ustanowiono na rzecz uczestnika służebność przesyłu za jednorazowym wynagrodzeniem w kwotach bliżej

określonych w postanowieniu. Wnioskodawcy i uczestnik postępowania wnieśli skargi kasacyjne.

Wnioskodawcy w swojej skardze kasacyjnej wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadnili potrzebą wykładni art. 305² k.c. budzącego poważne wątpliwości oraz wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) w zakresie ustalenia sposobu wynagrodzenia i kryteriów jego wysokości.

Uczestnik w swojej skardze kasacyjnej powołał się na wystąpienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), związanego z ustaleniem sposobu obciążenia służebnością przesyłu nieruchomości i odpowiedniego wynagrodzenia za tę służebność w sytuacji, gdy na nieruchomości znajdują się urządzenia położone względem siebie w taki sposób, że wyznaczone w związku z ustanowioną służebnością pasy eksploatacyjne pokrywają się. Skarżący wskazał, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), bowiem na rzecz wnioskodawców zasądzono wynagrodzenia za ustanowienie służebności obejmującej więcej niż jedno urządzenie przesyłowe, mimo, że znajdują się w tym samym pasie eksploatacyjnym.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną uczestnik wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że co do konkretnego przepisu prawnego brak jest jednolitej lub utrwalonej judykatury, zwłaszcza judykatury Sądu Najwyższego, albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna. Ze względu na publiczne cele jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni przepisu ze względu na potrzeby praktyki sądowej (zob. postanowienie SN z 19 października 2012 r., III SK 15/12).

Skarga kasacyjna wnioskodawców powyższych wymogów nie spełnia. Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się na temat zasad określania wynagrodzenia za obciążenie nieruchomości służebnością przesyłu. Przyjmuje się, że art. 305² § 1 i 2 k.c. nie określa szczegółowych kryteriów, według których należy ustalić odpowiednie wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu, co oznacza, że ustawodawca pozostawił sądowi swobodę w tym zakresie wymagającą indywidualizacji ocen stosownie do stanu faktycznego i ogólnych reguł porządku prawnego (zob. uchwały SN z: 8 września 2011 r., III CZP 43/11; z 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/15; postanowienia SN z 27 lutego 2013 r., IV CSK 440/12; z 12 października 2017 r., IV CSK 724/16). Tak określone wynagrodzenie należne właścicielowi nieruchomości obciążonej powinno być ustalone w wysokości „odpowiedniej” z uwzględnieniem współkorzystania z nieruchomości obciążonej i obniżenie jej wartości na skutek posadowienia na niej urządzeń przesyłowych. Okoliczności te muszą być oceniane indywidualnie w każdej sprawie, z uwzględnieniem zakresu, charakteru i trwałości obciążenia, jego uciążliwości, stopnia ograniczenia korzystania z nieruchomości przez właściciela, wpływu na wartość nieruchomości, jak też, czy urządzenia przesyłowe służą także zaspokojeniu potrzeb właściciela nieruchomości obciążonej. Sąd ma przy tym swobodę jurysdykcyjną w zakresie wyboru zasad, według których ustali wysokość wynagrodzenia w ramach ustalonego stanu faktycznego (zob. postanowienia SN: z 5 kwietnia 2012 r., II CSK 401/11; z 18 kwietnia 2012 r., V CSK 190/11; z 27 lutego 2013 r., IV CSK 440/12; z 20 września 2012 r., IV CSK 56/12).

Zwrócić uwagę należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się zarówno, że wynagrodzenie powinno być jednorazowe (zob. postanowienia: z 16 listopada 2021 r., II CSKP 141/21; z 22 marca 2019 r., IV CSK 430/17, i z 15 maja 2020 r., IV CSK 469/19), jak i że może mieć ono charakter świadczenia okresowego, jeżeli doniosłe dla jego określenia okoliczności sprawy wskazują, że taki sposób jego ustalenia jest właściwy (zob. postanowienie SN z 29 października 2021 r., II CSKP 113/21). Uznanie, że świadczenie to ma charakter okresowy, w każdym przypadku podyktowane jest okolicznościami sprawy, co może uzasadniać np. przewidywana możliwość usunięcia z nieruchomości urządzeń przesyłowych w możliwej do przewidzenia perspektywie czasowej.

Sformułowany przez wnioskodawców problem prawny sprowadza się w istocie do rozstrzygnięcia w oparciu o ustalony w sprawie stan faktyczny, czy wystąpiły przesłanki uzasadniające zasądzenie wynagrodzenia okresowego, a nie jednorazowego. Sąd drugiej instancji przekonująco wyjaśnił przyczyny zasądzenia wynagrodzenia jednorazowego, które jest dla wnioskodawców bezpieczniejsze i chroni ich przed realnym spadkiem siły nabywczej pieniądza. Przedstawiony przez skarżących problem sprowadza się zatem do pytania o trafność stanowiska Sądu Okręgowego w związku z rozstrzygnięciem tej konkretnej sprawy oraz polemiką z tym stanowiskiem. Skarga kasacyjna ukształtowana została jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Skarga kasacyjna uczestnika również nie zawiera argumentów, świadczących o spełnieniu przesłanek uzasadniających przyjęcie jej do rozpoznania. Istotnym zagadnieniem prawnym (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08). Konieczne jest przytoczenie argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Skarżący powinien nie tylko wskazać przepis prawa (materialnego lub procesowego), którego dotyczy zagadnienie, ale także przedstawić pogłębioną argumentację prawną w celu wykazania, że zagadnienie jest istotne, a jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla

merytorycznego rozstrzygnięcia w jego sprawie (zob. m.in. postanowienia SN z 23 sierpnia 2007 r., I UK 134/07, i z 9 lutego 2011 r., III SK 41/10).

Sformułowane przez skarżącą zagadnienie prawne powyższych wymogów nie spełnia. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej uczestniczki do rozpoznania nie zawiera argumentacji jurydycznej wskazującej na występowanie odmiennych ocen przedstawionego problemu oraz na to, że przepisy odnoszące się do tych kwestii – których *nota bene* skarżąca nawet nie wskazała – nie doczekały się jednolitej wykładni i są interpretowane rozbieżnie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Przedstawiony przez skarżącą kilkudzaniowy wywód ogranicza się do wskazania, że sformułowane zagadnienie „[j]ak się wydaje nie było przedmiotem szerszych rozważań orzecznictwa”, bez jednoczesnego wskazania dorobku judykatury oraz poglądów zaprezentowanych w nauce prawa. Nie jest natomiast rolą Sądu Najwyższego domyślanie się lub poszukiwanie okoliczności, które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienia SN z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, i z 14 grudnia 2004 r., II CZ 142/04).

Powołanie się przez skarżącego na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) wymaga wykazania, że dla przeciętnego prawnika z samej jej treści – bez pogłębionej analizy i jurydycznych dociekań – w sposób jednoznaczny wynika, że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie z uwagi na kwalifikowany charakter naruszenia przepisów prawa, a zaskarżone orzeczenie jest oczywiście nieprawidłowe (zob. postanowienie SN z 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15). Skarżący powinien zatem wykazać, że popełnione przy wydaniu zaskarżonego orzeczenia uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom (zob. postanowienia SN: z 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00; z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, i z 10 kwietnia 2018 r., I CSK 730/17). Przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego (zob. postanowienie SN z 28 stycznia 2022 r., I CSK 947/22).

Zwrócić uwagę należy również, że jednocześnie powołanie się we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na występujące w sprawie wątpliwości, wynikające z wystąpienia istotnego zagadnienia prawnego, czy potrzeby wykładni przepisów prawa co do zasady eliminując możliwość uznania, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na kwalifikowany charakter naruszenia tych samych przepisów prawa. Tak sformułowane przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wzajemnie się wykluczają, ponieważ zakładają przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1), jak i prywatny skarżącego (pkt 4). Trudno sobie wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, dotycząca stosowania tych samych przepisów, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższego. Skarżący przedmiotem istotnego zagadnienia prawnego objął sposób ustalenia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu znajdujących się na nieruchomości różnych urządzeń, których przebieg powoduje, że ustalone pasy ich eksploatacji się pokrywają. Z tego samego powodu skutkującego obowiązkiem zapłaty podwójnego wynagrodzenia uzasadnił przyczynę kasacyjną z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przekonuje, że zastosowanie powołanych w skardze przepisów prawa, było oczywiście błędne lub doprowadziło do nieprawidłowego rozstrzygnięcia, oraz że Sąd drugiej instancji naruszył prawo procesowe i materialne w sposób, który przekłada się na konieczność uchylecia lub zmiany zaskarżonego orzeczenia. Ustalone przez Sądy *meriti* wynagrodzenie za ustanowioną służebność przesyłu uwzględnia rodzaj ograniczeń wnioskodawców ich prawa własności, z uwzględnieniem większego nasilenia (natężenia) ograniczeń, spowodowanych posadowieniem na niej więcej niż jednej linii przesyłowej, czego nie zmienia fakt, że pokrywają się pasy eksploatacyjne dla różnych linii przesyłowych.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie znajdując również okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 2 w zw. z art. 98 § 1 i 1¹ w zw. z art. 99 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz § 5 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 265).

[wr]

[ms]